

СТАНОВИЩЕ

От проф. дфн. Албена Владимирова Хранова, катедра „Философия“, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

– За материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на Нов български университет – София, по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология;

– В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник бр. 109/21.12.2021 г. с единствен кандидат гл. ас. д-р Биляна Радославова Курташева, Департамент „Нова българистика“, Нов български университет – София

1. Общо представяне на процедурата и кандидата. В процедурата са спазени всички законови изисквания и разпоредбите на Правилника на Нов български университет, сроковете, оформлението и съдържанието на документацията. Единственият кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Биляна Радославова Курташева. Тя е родена през 1973 г., завършила е специалността „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1996 г. с образователна степен „магистър“. След успешно издържан конкурс е назначена за асистент в департамент „Нова българистика“ на НБУ-София през 1999 г. От 2006 г. е свободен докторант към департамента, а през 2011 г. защитава дисертация за придобиване на научната и образователна степен „доктор“, издадена като монография – „Антологии и канон: антологийни модели на българската литература“ (С., Просвета 2012). Представените за настоящата процедура научни трудове след защитата на дисертацията – публкуван хабилитационен труд, статии, участия в конференции и брой цитирания напълно съответстват на националните академични изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

А) Преподавателска дейност. През целия период на преподавателската си дейност – 1999-2022 г. – д-р Курташева е подготвила и изнасяла множество лекционни курсове и семинари: 3 базови общообразователни курса, общо 16 курса в бакалавърски програми, 5 курса към магистърски програми в широк дисциплинарен обхват: езикови и жанрови проблеми, писане на есе и проблематика на превода, балкански литератури, славянски литератури, българска литературна история, изследвания на рода и пола и т.н. През тази учебна година – 2021-22 – тя води 5 лекционни курса (някои от които двусеместриални), от които – 1 за базово образование, 2 бакалавърски и 2 магистърски. Тези данни показват, че преподавателската дейност на кандидатката е напълно съответна на академичната длъжност „доцент“. Като принос в образователните ѝ ангажименти трябва да бъдат отчетени и разработките на курсове

в Moodle, съавторското ѝ участие в учебник по литература за профилирана подготовка за 12. клас (2020) и др.

Б) Изследователска дейност. В конкурса за доцент д-р Биляна Курташева е представила 12 статии, публикувани в периода 2014-2021 г. на български, английски и френски език. Техният тематичен обхват е широк – литературните канони и канонообразуването, модерни прочити на класически архетипови схеми, приносни аналитични текстове върху български (Пенчо Славейков, Яворов, Георги Марков, Иван Богданов, Богомил Райнов, Никола Георгиев) и чужди (В. Г. Зебалд, Роберто Боланьо) автори. От 2011 г. досега тя е участник в 26 национални и международни академични конференции и семинари; нейни трудове са цитирани 36 пъти. Биляна Курташева разработва и индивидуални научни проекти към Центъра за академични изследвания – София (2013) и IWM – Виена (2016-2017); плътно участва и в проектната активност на НБУ и департамент „Нова българистика“, тя е и един от организаторите на университетския семинар „Есето – жанрът, който мисли кризите“ (2020-2021 г.); не бива да се пропуска и работата ѝ като редактор на художествени и научни книги и като дългогодишен главен редактор на университетското списание на НБУ „Следва“.

Главният труд на д-р Биляна Курташева, предложен за хабилитационната процедура, е нейното изследване „По ръба на сравнението: Яворов и „Ролинг Стоунс“ и други не/възможни интертекстове“ (2018). От една страна книгата е концептуално монографична, тъй като има единна водеща платформа – тази на интертекстуалното наблюдение, чийто теоретически пунктир е заложен още в предговора и фокусиран сам по себе си в главата „Никола Георгиев и междутекстовостта“, заедно с редица референции в останалите глави. От друга страна, изследването изглежда като мозаечно движение на разнородни теми, обекти, аспекти – въпреки привидната литературноисторическа хронология на подредбата (Яворов, Гео Милев, Далчев, Йовков, следдеветосептемврийската поезия, преводните политики на социализма през 70-те и 80-те години на 20. век, Вера Мутафчиева, Константин Павлов, Екатерина Йосифова, Иван Цанев, типологията на лелите и въобще родовите фигуративи в лириката на 90-те), тъкмо интертекстуалните свързвания са тези, които разскъсват и блокират литературноисторическата хронология, парират тъкмо времето като нейно главно основание. Да прибавим към това и неавтономността на „българското“, и твърде особения статут на класическата опозиция „свое-чуждо“ в изследването – от една страна тя е радикализирана чрез непрестанните уговорки около нейното сюжетизиране, а от друга – заличена чрез непрестанната отвореност на интертекстуалното свързване и неговата концептуална

способност. Затова и книгата наистина балансира „по ръба“ на епистемологичните капацитети на интертекстуалния прочит.

На пръв поглед заглавието на книгата извиква един въпрос – защо „по ръба на сравнението“, защо именно сравнение, а не примерно съпоставяне или съполагане? Като че ли „сравнението“ върви срещу централната бленда на аналитичното четене – интертекстуалността – поне по две причини. 1. „Сравнение“ захожда към старата компаративистика, отречена и отместена именно от интертекстуалните прочити; 2. Ако чуем в заглавието иновативното тропологично значение на „сравнение“, ще трябва да приемем, че сравнението по принцип е поетически асиметрично и необратимо, както е и при метафората – а това противоречи на онази ценностна „междина“, която поне българският превод на термина успява да внуши и да излекува малката литература от натрапчивия ѝ усет за периферност (*„Да го кажем пак: интертекстуалността може да придаде междинност, средищност дори на периферията (каквато сме)“* – с. 168).

По-внимателното четене на изследването в неговата цялост обаче опровергава тези съмнения, защото: 1. Книгата не подменя интертекстуалността с компаративистика, защото е лишила компаративистиката от нейното позитивистично ядро – контактологичната констатация, или поне от онази синхрония, която традиционната компаративистика тълкува като аргумент сам по себе си, приписвайки я на съответния романтически „дух на времето“. 2. Уговорките по прилагането на интертекстуалното четене имат различна интензивност и различна аргументираност в „По ръба на сравнението“ – от *„Какво общо би могло да има между Яворов и Ролинг Стоунс? Нерде-нерде, както се казва“* (с. 5) през *„[алюзията] изкушава включително с невъзможността си да бъде категоризирана. Едновременно детайлно описание на аналогична ситуация и заедно с това пълна контекстуална отместеност и несводимост“* (с.125), та до въпроса *„защо Боляно ни принадлежи“* (с. 221). Така от небрежното първично отричане на възможния интертекст – през изкусителната му необяснимост, та до утвърждаването му – изследването наистина поддържа „сравнението“ като асиметрично, като винаги евентуално възможно, но никога повратливо в смисъла си; сякаш във всяка от частите авторката отново и отначало се преборва за основанията на интертекста. Затова и разсъжденията са предпазени от поголовността на аналоговото мислене и от опасната способност „да свързваме всичко с всичко“, която Умберто Еко беше видял като главния вход към свръхинтерпретацията. Напротив, книгата непрекъснато и деликатно внушава както изкушенията си, така и съмненията в тях, балансира търсенията си, постигайки аргументацията и евристичната си продуктивност. Наред с несъмнените изследователски приноси на „По ръба на сравнението“ трябва да отбележим и изящното виждане в детайлите и

на пръв поглед страничните дадености на текста, чрез които обаче интертекстуалната мрежа става плътна и обоснована, и прецизната академична стилистика на авторката, и инвентивното ѝ литературоведско сюжетостроене.

В заключение убедено произнасям пред уважаемото научно жури високата си оценка за преподавателската и научна работа на кандидатката и заявявам своя глас „ЗА“ присъждането на академичната длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Биляна Радославова Курташева.

8 май 2022 г.

София

Проф. дфн. Албена Хранова